

Cúpla Focal

Rannta agus Seanfhocla le Proinn Ó Duigneáin

B'í tuairim Dhubhghlas de hÍde nach raibh aon chine eile san Eoraip ach amháin na Spáinnigh a bhí tugtha do sheanráite agus do sheanfhocla mar a bhí na Gaeil. ‘Aon duine a bhfuil an Ghaeilge aige ón gcliahbán bíonn sé ag síortharraingt seanráite anuas ina chuid comhrá cois tine agus é ag cur síos ar chúrsaí an tsaoil i measc a chuid comharsana’, a scríobh sé i réamhra an leabhair Amhráin Chúige Chonnacht a foilsíodh don chéad uair beagnach céad bliain ó shin Cuid mhaith dena seanfhocla a bhailigh De hÍde, tá siad i bhfoirm rainn agus deir sé go bhfuil cuid acu ag dul siar na céadtha bliain. Cuireann rithim agus deachuma na cainte sna rainn lena néifeacht agus a dtaitneamh. Agus na rannta seo a bheith léite agat d’aontófa chomh maith leis go bhfuil ciall, intleacht agus stuaim faoi leith ag baint le mórán acu nach gnáthach a leithéid sna haimsirí seo. Nach snoite, dead-heilbhithhe an rann seo leanas lena chomhardadh inmheánach, uaim agus comhshondas:

Níl insan saol ach ceo
Is ní sheasann an só ach seal,
Ní buan sioc soillseach na maidine
Ach ar feadh tamaill bíonn sé geal.
Nó a leithéid seo:

Bhfuil maoin folaithe (hidden treasure) in bhur measc (amongst you)?

Ní beag in aon chor (It is not small at all) lón na bpobal (the number of communities) in Éirinn a bhfuil saoithe (masters/ experts) ina measc.

Baineann a leithéidí le (such have to do with) pobail uirbeacha agus tuaithe (urban and rural) agus is maith ann iad. Léiríonn siad an suim (interest) agus an bród (pride) atá i gcónaí ag daoine ina bpobail agus ina dtimpeallachtaí féin (in their own community and environments) - mar a bhí ag Matt the Thresher.

Nó mar a deir an Béarla (Or as English says), ‘the savage loves his native shore’. Uaireanta is ag cur síos (Sometimes it is discussing) ar stair an phobail nó fós ar ghaiscígh nó daoine mór le rá (heroes or famous people) a mhair ina measc (who lived in their midst) a bhíonn an saoi.

Duine dá leithéid (Such a one) is ea Val Lynch, fear a rugadh agus a tógadh (born and bred) i gCluain Tarbh, áit ar troideadh Cath Chluain Tarbh sa bhliain 1014. Deirtear gur feallmharaíodh (murdered) Brian Ború tar éis an chatha agus é ina phuball ag guí (in his tent at prayer).

Bhuel, tá Val tar éis saothar breá (a grand work) a chur ar fáil (to provide) agus dian-taighde (rigorous research) a dhéanamh thar na blianta gur scríobh sé an leabhar breá,

Is minic a chuir fear na luaithe
Fear na cruaithe amach,
Is teann bhíonn fear gach tí
Ag seasamh fóid ina theach.

Bhí rannta mar seo le fáil i ngach cearn den tír tráth ach níor mhair cuid mhaith acu nuair nár mhair an Ghaeilge fhéin. Ach ar ámharaí an tsaoil thug scoláirí áirithe orthu féin bailiúcháin a dhéanamh nuair a bhí focla fánacha den Ghaeilge fós ar bhéalaibh na ndaoine. Chuireas suim i gceann nó dhó dena seanfhocla atá le fáil sa leabhar A Chomhairle Féin do mhac Anna, bailiúchán de hamhráin, paidreacha agus eile as Oileán Acla. Is géar gonta an chomhairle atá le baint ‘Dá gaire duit teach Dé, is gaire duit i bhfad do theach féin’ nó ‘Fiú an té is glice mealltar é’ Maidir leis an gcontae seo agus na contaethe maguaird, cuimhním arís ar an sárobair a rinne Stiofán Ó Céilleachair thart ar cheantar Loch Aillinne agus i gCo Shligigh a chinntigh go mbeadh eolas againn ar an nGaeilge a labhraítí sa taobh seo tire tráth den saol. Arna na seanfhocla a bhailigh Stiofán bhí: ‘Is olc an rud moladh luath faitíos cáineadh mall’; ‘Tá tú mar atánn tú agus níl tú gan locht’; ‘Níl tréad ar bith gan choilínea’.

Gaelscoil Liatroma

Rollúcháin don bhliain scoile 2008 á glacadh again anois. Cuir glaoch ar an scoil 10-12am. We are now accepting enrolments for 2008 school year. For more information please ring the school from 10-12am at 071-9671464.

Usáid do theanga

Mallachtaí

Ón leabhair 500 Mallacht ort le Breandán ‘ac Gearailt www.coiscéim.ie

Go gcuirfeadh sé sconna siar síos
May you suffer from an acute attack of diarrhoea

Seacht máchailí an tslé ort
May the seven evils of the mountain befall you

Tochas gan sóchas chugat
May you have an unrelievable itch

Droch chríoch ort
May you come to a bad end

Beannachhtaí

Ón leabhair 500 Beanncht le Breandán ‘ac Gearailt www.coiscéim.ie

Duine oraibh is gan éinne dhífh
May a child be born to you and may none of them die

Am agus ionú agat
May you have both time and opportunity

Suaimhneas ar sop agat
May you sleep without worry

Go dtuga dia ciall dhuit
May God give you sense

Searabhas

De réir dlí an leanúnachais is gá go mbeithfeá chomh aineolach inniu is a bhí tú bliain ó shin

Consistency requires you to be as ignorant today as you were a year ago.- Bernard Berenson

Bíonn na conspóidí is fiachmhara ar ábhair nach bhfuil puinn fhianaise ann a thacaíonn le ceachtar taobh.

The most savage controversies are those about matters as to which there is no good evidence either way - Bertrand Russell

Na seacht nithe atá uait roimh dul chuig an chúirt ciúis mhaith - dllídóir mhaith- fhianaise mhaith - fhiné mhaith - dea-bhreitheamh - dea-iúiré agus dea-ádh
- the seven essential requisites for going to court: a good cause - a good lawyer - good evidence - good witnesses - a good judge - a good jury - and good luck!

Céad dlí na h-iriseoireachta: dearbhaigh an claontacht atá ann cheanna féin in ionad í a bhréagnú.
The First Law of Journalism: to confirm existing prejudice, rather than contradict it - Alexander Cockburn,

An baoth fhocal

Má buailtear í le casúr caochaigh an cat a súil
A cat will blink when struck with a hammer.

Mar a dúirt mé cheanna, ní dheinim ath-rá
As I said before, I never repeat myself

Tán cuma sin air ach ní seachmall radhaire é,
It's not an optical illusion, it just looks like one.

Leanfaidh an léasadh go fheabhsaíonn béasadh
Floggings will continue until morale improves.